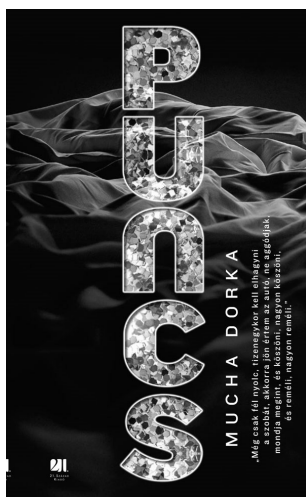

LOSONCZ-KELEMEN EMESE

„szerintem ez a puncsos élet eléggé kilátástalan”

MUCHA DORKA: PUNCS

21. Század Kiadó
Budapest, 2019
159 oldal, 2990 Ft

”

Talán nem túlzás azt állítanunk, hogy a social media térnyerésével nemcsak az olvasási szokások, de az írók fellépése mind magánemberként, mind közszereplőként igen megváltozott. A különböző közösségi oldalak teret nyújtanak az íróknak, hogy bepillantást engedjenek az olvasóknak az életükbe, megosszák velük tapasztalataikat, örömeiket-bánatukat, és nem utolsósorban népszerűsítsék a könyveiket. Magyarországon is egyre elterjedtebb az effajta kapcsolatfelvétel az olvasókkal, akik így nemcsak a hagyományos médiafelületeken (gondolok itt a tévés, rádiós, illetve újsághirdetésekre, molinókra stb.) tájékozhatódnak a legújabb megjelenésekről, hanem elsőkézből a kedvenc írójuktól.

De hogy miért írom mindezt Mucha Dorka első kötete kapcsán? Azért, mert részben a könyves bloggereknek köszönhetően nagyon gyorsan híre ment a debütáló kötetnek, és már a megjelenése napján rengeteg bejegyzés, kép készült a könyvről. Olyanok is kezükbe vették a kötetet, akik például a fülszövegírók könyveit (Totth Benedek, Péterfy Gergely és Grecsó Krisztián) nem vagy alig olvasták. A könyves közösségeknek hála futótűzként terjedt Mucha Dorka első kötetének híre, és nagyon széles körben szólította meg az olvasói közösséget: ifjúsági regényolvasóktól kezdve a romantikus lektúriródmalmat kedvelőkön át természetesen a szépirodalmi olvasókig.

A *Puncs* egy olyan egyetemista lány szemével láttatja a történeteket, aki a saját megfogalmazása szerint (és a popkulturális utalások tekintetében is) az Y generáció tagja. Valójából nem tudja, mihez kezdjen az életével, sodródik a világban. A szülei kívánságát teljesítve beiratkozik ugyan az egyetemre, de hol bejár órákra, hol nem, a vizsgákra sem készül túlságosan, de nem is érdekli, sikerül-e neki átmenni vagy nem. A generáció „minden mindegy” hozzáállása csúcsosodik ki a lány személyiségében, ő képviseli a generáció

azon tagjait, akik csak a felszínen mozognak, és ez az alapállapot nagyon rányomja a bélyegét az egész könyvre. A 160 oldalas kisregény még épp elbír ennyi vállvonogatást és tehetetlenséget, de egy hosszabb lélegzetvételű regény már nem működne egy ennyire egysíkú karakterrajzzal. Ám ha azt gondoljuk, hogy ez írói hanyagság, kidolgozatlanságra utaló jel, könnyen lehet, hogy tévedünk. Véleményem szerint ehhez a formához (kisregény) és ennek az életvitelnek a bemutatásához ez a tökéletes választás. Számos olyan leírást találunk a szövegben, ahol a főszereplő csak bizonyos dolgokra emlékezik. Rendszerint a beszélgetések tartalma egyáltalán nem ragadja meg, nem tud visszaemlékezni rájuk, viszont a környezeti dolgok elhelyezkedését, a tárgyakat, jelentéktelen eseményeket mind nagyon pontosan tudja visszaadni. Ebben nagyon finoman utal a generáció felszínességére, a kapcsolatok sivárságára, amelyek a főszereplő szerint azért alakultak ki a fiataloknál, mert a felnőttek az önmagukhoz való viszonyítgatásaikkal állandó nyomás alatt tartják őket. „Mindig arról pofázol, hogy te mennyivel jobb vagy. Az egész korosztályod mennyivel jobb. Mi, vagyis én és a barátaim el vagyunk baszva. Jobbak vagytok, mint mi. A pia és a drog csúnya dolog. Válaszd az életet, ugye? Mi meg, szarosok, az Y generáció. Az AIDS megjelenése és a 9/11 között születtem. Ez redfordulósok, így hívnak minket. Híresek vagyunk az önimádatról, és egyfolytában a jogainkról picsogunk. Mi vagyunk azok, akik már a részvételért is érmet kapnak, rágógumiból építünk Szabadság-szobrot, és álmunkban Havas Johannel dugunk. Mindent megosztunk a világgal, legyen az egy fingás vagy egy gyümölcsjoghurt. De tudod, mi a baj? Az igazi bűnünk, hogy le se szarjuk az egészet.” (114)

A fülszöveg szerint a *Puncs* „újszerű, szókimondó, bátor” – és itt ne arra gondoljunk, hogy le meri-e írni már az első oldalon a szar szót, vagy sem. Újszerű a magyar pályakezdők viszonylatában, mert olyan hangon szólal meg, ami távol áll az eddigi elsőkötetesektől. Mucha Dorka nyelvezete, mondatszerkesztésének szikársága, fölösleges cirádáktól, burjánzó jelzőktől mentes leírásai egyrészt hétköznapiabbá teszik a regény nyelvezetét, másrészt nagyban hasonlít a kortárs angolszász sikerkönyvek nyelvezetére (talán véletlen egybeesés, hogy szintén a tavalyi Ünnepi Könyvhétre jelent meg a 21. Század Kiadónál Sally Rooney nagysikerű regénye a *Normális emberek*), emellett átszűri magán Salinger és Nabokov írásmódját, és ezeket is beépíti saját nyelvezetébe. Mégis mindent átformál, belehelyezi a magyar valóságba, de megmarad a felszínen. Ismételten nem írói felelőtlenség, hanem tudatos elhagyás. A főszereplő felszínes karakterével egyáltalán nem férne össze az aktuálpolitika követése, reflektálás a közéleti eseményekre. Helyette finoman adagolja a popkulturális utalásokat, és nem esik túlzásokba a közösségi oldalak és okostelefonok használatának emlegetésével. Mondatai valóban pontosak és kimértek (néhol talán kicsit erőszakosan is), és az az édeskeserűség, amelyet Grecsol Krisztián emleget a fülön, adja meg az egész regény hangulatát, ez gördíti tovább az eseményeket.

Mert arról, hogy mi történik a regényben, valószínűleg a narrátor úgy nyilatkozna, hogy semmi. Van egy lány, akivel akkor ismerkedünk meg, amikor éppen megszakítja a kapcsolatot az egyébként házaspasijával. Szerelmes? Nem. Akkor mégis mi ez a keserűség? Ahogy visszaugrunk a következő fejezetben a kezdetekhez, elkezdjük sejteni, miért lehetett bátor a témaválasztás. Napjainkban, amikor még mindig tombol a #meetoo mozgalom, már nemcsak a sztárok, hanem a hétköznapi emberek is elkezdnek coming out-olni, merész lépés egy tanár-diák viszony megírása, amiben bizony nemcsak egy testi és érzelmi kizsákmányolásról van szó, hiszen az újabb megalázóbb és megalázóbb jelenetek (gondolhatunk itt az együttlét

után a szekrényen hagyott pénzre vagy a regényben megjelenő bántalmazásokra) ennél jóval távolabbra mutatnak. A főszereplő folyamatos számolása, amivel túllendíti magát a nehéz pillanatokon, rejteget valami nagyobb lelki sérelmet is a mélyben, amely olyan erősségű lehet, hogy a narrátor a kihasználtságát nem is igazán éli át, csak elsuhan mellette. Ahogy mi is elsuhanunk a főszereplő mellett, Amarilla, a lakótárs mellett, akit a szülei házibarátja erőszakolt meg, az egyetemi tanárok mellett, akik sorra csábítják el a diáklányokat a jobb jegyek reményében. De mindezt felszínesen, ködfátyolon keresztül érzékeljük. Nem tudjuk meg, mik azok a nagyobb sérelmek, amik fogságban tartják az elbeszélőt, de egyértelműen összekapcsolódik azzal, mennyire nem tud emberi kapcsolatokat kiépíteni maga körül. Amarilla a legjobb barátnő, de igazából fogalmuk sincs, mi zajlik a másikban, de ott van Bálint is, a dúsgazdag szerelmes, aki mindenképp be szeretné mutatni a párját az apjának egy csillogó étteremben. Nincs szerelem, nincs kötődés, de még azt sem mondhatjuk, hogy a főszereplőt a szex élvezete köti egyik vagy másik férfihoz. Sosem tudjuk meg, miért van velük. Mert nincs más? Nincs jobb választás? Nincs, hiszen nem is keresi a kapcsolódási lehetőségeket, számára nyűg a társasági élet, de még a másik ember is.

Véleményem szerint az lesz Mucha Dorca vízvázlasztója, hogy következő regényével melyik irányba lép: inkább a populáris irodalom vagy épp a szépirodalom felé. Esetleg továbbra is megtartja a kettő közötti állapotot, tovább erősítve azt a tendenciát, hogy a szépirodalom is lehet populáris, és a populáris is lehet szép. Hiszen a *Puncs* jelenleg megosztja az olvasóközösséget: egyik oldalon a nehéz témákkal is operáló, mégis hétköznapiabb nyelvezetű sikerkönyvek csapata, a másik oldalon a jóval kimunkáltabb, mélyebbre ásó, más nyelvi regiszterben megszólaló szépirodalmi könyvek csapata áll. Hogy a *Puncs* most a kettő között áll, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a kötet első kiadása már elkelt, ami valljuk be, egy elsőkötetes magyar szerzőnél inkább ritkaságszámba megy, mint hogy ez lenne az általános tapasztalatunk, másrészt a könyv bejutott a Margó-díj short listjére, ahová a szakmai zsűri (Antal Nikolett a Fiatal Írók Szövetségétől, Czinki Ferenc a Szépirodák társaságától, Gaborják Ádám, valamint Valuska László, a Margó Irodalmi Fesztivál főszervezője) juttatta be, ezzel is elismerve, helye van a kortárs magyar szépirodalom fiataljainak első vonalában.

Rock 'n' Roll

Done